

Олександр СИЧ

*голова Івано-Франківської обласної ради, кандидат
історичних наук, доцент*

ORCID 0000-0002-3697-7636

ІСТОРИЧНИЙ ҐЕНЕЗИС МОСКОВСЬКИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИХОВУВАННЯ ПОЛІТИЧНИХ ЗЛОЧИНІВ

В 2014 р., грубо порушивши засади міжнародного права, Московська держава вчинила агресію проти України, анексувавши Крим та захопивши частину Луганської і Донецької областей. Відчувши відсутність належної реакції світового співтовариства, вона 24 лютого 2022 р. вчинила черговий акт неспровокованої й тепер вже широкомасштабної агресії проти України. До кінця 2023 р. на рахунку армії агресора вже було, за оцінками експертів, більше 115 тисяч військових злочинів[1].

15 березня 2022 р. Сенат США одноголосно ухвалив резолюцію, яка вимагає розслідування щодо президента Московщини В. Путіна як воєнного злочинця. Майже аналогічне рішення про його визнання воєнним злочинцем 23 березня 2022 р. ухвалив Сейм Польщі. До поч. 2024 р. українські правоохоронці оголосили підозри у скоєнні воєнних злочинів 477 російським військовим й 77 з них уже ухвалені відповідні судові вироби[2].

Серед названої кількості злочинів є велика кількість тих, які, з уваги на їхню масовість і винятково брутальний характер, набули значного суспільного резонансу у світі. Зазвичай, Московська держава відкидає звинувачення у їх вчиненні, покладає вину на самих українців, або ж переводить її на союзників України.

Так, вона від самого початку заперечувала анексію Криму, вказуючи на безіменних «зелених чоловічків», які буцімт військові однострої та озброєння могли «придбати у будь-якій військовій крамниці». Та згодом Кремль таки визнав, що окупація Криму здійснювалася ним вплановому порядку, а отже і визнав свою недавню брехню[3]. Та ж ситуація повторилася і з патронуваними нею терористичними утвореннями ЛНР/ДНР.

Аналогічно Московщина поступала і щодо ряду резонансних масових злочинів, вчинених вже після широкомасштабної агресії 24 лютого 2022 р. Вона заперечила сам акт агресії, звинувативши в цьому Україну і НАТО – мовляв сама вона лиш превентивно захищалася від намагань США та Європи «сконструювати антиросійський уряд у Києві» [4, с. 40] та від нападу НАТО з території України [5]. Різанину в Бучі та Ірпені її державна пропаганда називає «інсценізацією» самих же українців. У вбивстві українських військовополонених в Оленівці вона також звинувачує українців, які мовляв здійснили обстріл цієї виправної

колонії з американської реактивної системи залпового вогню HIMARS[6]. Вчинивши внаслідок підриву Каховської ГЕС екоцид проти України, Кремль засобами своєї пропаганди у вже звичній манері вчергове звинуватив у цьому українців – мовляв це удари української артилерії та реактивних систем залпового вогню «Вільха» спричинили руйнування дамби[7].

Й таких прикладів масових московських воєнних злочинів та заперечення нею своєї вини можна навести велику кількість: системне знищення українських міст та їхньої інфраструктури, масові вбивства в Ізюмі, розстріл залізничного вокзалу в Краматорську, ракетний удар по житловому будинку у місті Часів Яр, такі ж масовані ракетні удари по Дніпру, Харкову, Кременчуку, Києву, Львову, сексуальне насильство, викрадення й примусове переселення українських дітей, ядерний тероризм і загроза ядерної катастрофи внаслідок пошкодження українських АЕС, крадіжка українського зерна, цілеспрямоване руйнування пам'ятоккультурної спадщини тощо[6].

Кремлівські пропагандистські методи переведення винина самих же українців та їхніх союзників побудовані на таких грубих перекрученнях і фальсифікаціях, що виглядають малоймовірними. Однак це усвідомлюють самі українці та ще представники тих народів Центрально-Східної Європи, які донедавна перебували під окупацією Советської імперії. Натомість решта її споживачів таке інформації перебувають під впливом добре розбудованої протягом більше ста років мережі медіа, агентурної сітки спецслужб Кремля і великої кількості корумпованих політиків різного рівня, включаючи колишніх і теперішніх глав держав. Колишній канцлер Німеччини Герхард Шредер, який в останні місяці перебування на посаді домігся схвалення спільного з компанією «Газпром» багатомільярдного проекту трубопроводу «Північний потік» для транспортування московського газу в Німеччину, а після відставки став головою комітету його акціонерів, яскравий тому приклад[4, с. 62].

Цікавими з цього приводу є міркування ген. Г. Макмастера, радника президента США з національної безпеки, який детально вивчав механізми підривних дій Московщини проти США та інших країн Заходу. Щодо ефективності використання нею грубих фальсифікацій він вказує, що хоч зазвичай успішні дезінформації та пропагандистські кампанії будуються на логіці викладу, однак т. зв. «методичка путіна» пропонує інший підхід – не змушувати аудиторію вірити у щось нове, а піддавати сумнівові те, що вона вже знає. Застосований при цьому метод частой повторюваності вироблених кремлівськими пропагандистами наративів досягає ефекту і споживачі інформації з часом сприймають пропонований їм погляд на деякі проблеми як загальноприйнятій. Аби забезпечити широкий потік дезінформації, Москва використовує розгалужену світову телевізійну мережу RT (раніше – RussiaToday) та інформаційну агенцію Sputnik. Тільки щорічний бюджет RT становить \$300 млн. і вона має на YouTube більше підписників, аніж американські канали FoxNews, CBSNews, абоNBCNews[4, с. 52].

Загалом Г. Макмастер підсумовує, що т. зв. «методичка Путіна», яку ще називають «російською війною нового покоління» (РВНП), «доктриною Герасимова», або вже звичною для нас назвою «гібридна війна», є поєднанням чотирьох компонентів: дезінформації, заперечення власної відповідальності, культивування залежності та використання руйнівних технологій. Їх комплексне застосування дає вражаючі результати. В своєму аналізі автор стверджує, що після 2015 р. Кремль пішов в широку атаку проти країн Заходу, втручаючись при допомозі кібернетичних засобів у їхні системи підрахунку голосів, а при допомозі тотальної дезінформації в соціальних мережах здійснюючи поляризацію західних суспільств і знижуючи довіру громадян до влади своїх держав. Таким втручанням були піддані Велика Британія, Німеччина, Франція, Австрія, Італія, Нідерланди, Болгарія, Чорногорія, Чехія. І навіть тоді, коли американські спецслужби ґрунтовно відслідкували всі ці московські методи і схеми під час президентських виборів 2016 р. танакопичили достатньо доказів, В. Путін безапеляційно заявив, що «російська держава ніколи не втручалася і не збирається втручатися у внутрішні американські справи, зокрема у виборчий процес»[4, с. 47, 49, 57].

Якщо порівняти висновки сучасного американського військового аналітика з висновками авторів раніших періодів, а зокрема й українських, то можемо прийти до висновку про тривалий історичний генезис таких методів й імперіальну спадкоємність у їхньому застосуванні теперішньої Московської неоімперії від імперії Советської.

В 1961 р. майже одночасно світ побачили дві праці, зміст яких частково перетинався тематикою резонансних вбивств провідних діячів українського національно-визвольного руху – С. Петлюри, Є. Коновальця та С. Бандери. Ними були книга Й. Едгара і Р. Арміна «Шпіонаж в Німеччині» (J. H. Edgar, R. J. Armin. Spionage in Deutschland[8]) та об'ємна аналітична стаття С. Ленкавського «Советсько-московські морди за кордоном і способи їх маскування»[9]. Частково – тому що праця німецьких авторів мала значно ширший тематичний обсяг, складовою частиною якого були також ці вбивства.

В 1959 р. в Мюнхені (Німеччина) несподівано і загадково на порозі своєї квартири помер провідник ОУН С. Бандера. Розтин тіла показав наявність в організмі залишків отрути, однак видимих ознак насильства на ньому не було. Українська еміграційна й місцева німецька преса декілька років були сповнені найнеймовірнішими чутками й гіпотезами про причини цієї смерті. Таємниця так само несподівано розвіялася 1961-го, коли властям Західної Німеччини добровільно здався советський агент-вбивця Б. Сташинський. Він і розповів про те, що за наказом голови КГБ СССР О. Шелєпіна вбив С. Бандеру, а перед тим і відомого українського еміграційного діяча Л. Ребета, при допомозі спеціально сконструйованого пістолета, що стріляв ампулами ціаністого калію, не залишаючи при цьому жодних слідів.

Судовий процес над Б. Сташинським відбувався у жовтні 1962 р., тобто в рік виходу книги Й. Едгара та Р. Арміна з друку. З цього можна зробити ви-

сновок, що автори мали доступ до матеріалів попереднього судового слідства, а отже могли належати до спецслужб ФРН і їхні висновки мають фаховий характер. Помістивши такий матеріал у своїй книзі, вони поєднали вбивство С. Бандери з такими ж раніше вчиненими вбивствами С. Петлюри та Є. Коновальця і прийшли до висновку, що «від Леніна до Сталіна і до Хрущова у керівника так званої служби державної безпеки завжди було одне й те саме завдання: ліквідувати ворогів держави» й що «розкриті завдяки зізнанню Сташинського отруєння в Мюнхені – це лишень дві ланки в дуже довгому ланцюгу політичних вбивств, які здійснюються спецслужбою, чий безпринципні методи тепер стали всесвітньо відомими» [8, с. 257, 260].

На підставі свідчень Б. Сташинського автори книги подалитакож деякі деталі, що розкривали виняткову жорстокість і цинізм керівників Советської держави, які були замовниками політичних злочинів. У 1958 р. керівництво КГБ відправило його до Роттердаму, де лідери українських еміграційних націоналістичних організацій вшанували засновника і першого лідера ОУН полковника Є. Коновальця в двадцяті річницю його вбивства. Власне там він мав добре придивитися до С. Бандери, аби пізніше впізнати його будь-де. Під час доповіді в Москві про результати виконання завдання Б. Сташинський отримав від голови КГБ О. Шелепіна запитання, чи можна було б в такій ситуації знищити однією бомбою весь керівний склад націоналістичного руху на еміграції. Той відповів ствердно, застерігши однак, що на цвинтарі під час панахиди були присутні численні нейтральні відвідувачі, в тому числі й багато жінок та дітей. На що отримав у відповідь: «Це нам зовсім нецікаво!» [8, с. 256].

Натомість автор іншої названої праці – С. Ленкавський, наступник С. Бандери на чолі Закордонних Частин (ЗЧ) ОУН – не тільки поєднав між собою ці три політичні вбивства, але й на основі детального аналізу розкрив механізми їхнього маскування, завдяки яким замовники домагалися виконання відразу кількох завдань: ліквідацію лідера українського визвольного руху, провокування нестабільності і розколу в очолюваній ним політичній організації, загострення стосунків з іноземними партнерами та з історичними ворогами. При чому специфіка виконання тих чи інших завдань диктувала вчинення злочину у відкритій, або ж прихованій формі.

При вчиненні вбивства С. Петлюри, що було виконане 1926-го на вулиці Парижа найнятим для цього агентом єврейського походження С. Шварцбардом, мета полягала в тому, щоби одночасно з ліквідацією популярного серед українців лідера національно-визвольного руху загострити українсько-єврейські відносини та дискредитувати С. Петлюру й саму ідею української державності на відкритому судовому процесі за нібито антисемітську політику. Й до того ж зробити це руками суду західної демократичної держави. А тому й злочин був виконаний у відкритій формі, а злочинець дав себе заарештувати на місці його вчинення [9, с. 477-478].

За великим рахунком, советським замовникам злочину вдалося досягнути запланованих цілей. Для цього С. Шварцбард грав у суді роль «месника за

кривди, заподіяні євреям» під час української революції 1918-1921 рр. Адвокати С. Петлюри, замість того, аби звинувачувати вбивцю, змушені були доклада-ти зусиль до збереження доброго імені глави Уряду УНР та Головного отамана її армії. Слідство та обвинувачення не змогли висунути жодних переконливих доказів особистої причетності С. Петлюри до єврейських погромів чи їхньої організації. Натомість на процесі було представлено понад 200 документів, які свідчили про намагання особисто С. Петлюри та уряду УНР зупинити погроми, що були супутнім явищем революції. В той же час свідки подали незаперечні докази зв'язків С. Шварцбарда з агентурою ГПУ (попередника НКВД-КГБ). Однак все це не було взято до уваги й суд виправдав убивцю. З часом появилось ряд об'єктивних праць про той період української історії й про самого С. Петлюру, як от С. Гольдельмана «Жидівська автономія в Україні 1917-1920» [10, с. 140]. Однак після такого судового рішення С. Петлюра став не тільки жертвою організованого советським режимом вбивства, але й ним же організованої по-смертної дискредитації.

В 1938 р., за декілька тижнів після аншлюсу Австрії нацистською Німеччиною і в умовах наростання її потенційного протистояння із Советським Союзом, в Роттердамі був таємно вбитий полк. Є. Коновалець. Як і у випадку з вбивством С. Петлюри, керівництво НКВД переслідувало при цьому декілька цілей. Перша із них і головна – знищити авторитетного лідера українського національно-визвольного руху напередодні війни з Німеччиною. А окрім неї – викликати непорозуміння всередині очолюваної Є. Коновальцем ОУН та ще кинути тінь злочину як на потенційних німецьких союзників, так і на історичних польських ворогів. А тому злочин був виконаний таємно советським агентом українсько-го походження П. Судоплатовим, який втерся в довір'я Є. Коновальця в якості кур'єра міфічної підпільної націоналістичної організації з підсоветської України та під час таємної зустрічі із ним передав під виглядом подарунка портативну бомбу [9, с. 478-479].

Й знову советським сценаристам злочину вдалося досягнути основних цілей. Вже значно пізніше вбивця П. Судоплатов у спогадах згадував слова Й. Сталіна, коли той віддавав наказ про ліквідацію Є. Коновальця: «[...] Це не просто акт помсти [...]. Наша мета полягає в тому, щоб обезголовити рух українського фашизму напередодні війни і примусити тих бандитів знищувати один одного у боротьбі за владу» [11, с. 31]. І дійсно, після вбивства Є. Коновальця в ОУН розпочалися конфлікти, що завершилися її розколом.

«Закулісі морду в Роттердамі 1938 року, який був скритовбивчим, мали – як показує техніка його проведення – залишитися загадкою і таємницею, щоб якнайдовше викликати сумнів і непевність про те, котрі то ворожі Україні політичні сили були зацікавлені в знищенні Коновальця», – писав С. Ленкавський. Найзручніше вину за вбивство Є. Коновальця було покласти на поляків, що з уваги на історичне польсько-українське протистояння виглядало правдоподібним. Однак така версія протрималася недовго й більшовицька агентура різних

варіантах запустила чутку, що його вбили німці за посередництвом одного із співробітників полковника. При цьому її не турбувало, що вона сама навішувала на Є. Коновальця ярлики «союзника», «слуги» і «агента» А. Гітлера [9, с. 479].

В будь-якому разі, советська держава, як і завше, заперечувала свою причетність до цього злочину. Навіть через двадцять років устами пропагандистів В. Беляєва і В. Рудницького вона повторювала тезу про знищення Є. Коновальця німцями [12, с. 36]. Однак на початку 1990-х вбивця Є. Коновальця сам зізнався у злочині і виявив причетність до нього найвищого керівництва ССРСР.

Вбивство С. Бандери готувалося довго [13, с. 183-193] й багато разів зривалося зусиллями німецької поліції, або Служби Безпеки (СБ) ОУН. До слова кажучи, в одному із варіантів розглядався сценарій, аналогічний до вбивства С. Петлюри і його виконавцем мав стати фанатик-поляк. Однак в кінцевому підсумку НКВД зупинилося на варіанті повної таємності, завдяки якому легше було досягнути таких же цілей, як і після вбивства Є. Коновальця [9, с. 480-481].

Запущених советською агентурою версій вбивства С. Бандери було більше, аніж достатньо. Найдовше серед них протрималася чутка про самогубство. Були й такі, що провокували внутрішні конфлікти в ЗЧ ОУН – то його нібито отруїла одна із секретарок, а то – що під арештом перебувають близькі соратники С. Бандери. Інші версії вказували на іноземних партнерів – почергово на американців, англійців та німців. Всі вони детально описані у відповідному збірнику документів і не потребують окремого аналізу у цій статті [14]. Їхньою ціллю було відвернути увагу від істинного замовників злочину. Однак ці плани поламав сам же вбивця, який зрозумів, що після виконаного злочину йому вже самому загрожує смерть і добровільно здався німецьким властям.

Аналізуючи ці три політичні вбивства, С. Ленкавський прийшов до висновку, що вони хоч і вчинені у різний період та під керівництвом різних осіб, які тоді стояли на чолі советських спецорганів, однак мають шаблонний характер. І навіть якщо ці злочини порівняти з тими, які сьогодні вчиняє путінський кремлівський режим, то можна зауважити аналогічну шаблонність.

Сучасним прикладом може слугувати виявлене британською розвідкою в 2018 р. намагання двох агентів московських спецслужб ліквідувати в Солсбері при допомозі нервово-паралітичного газу свого колишнього колегу з військової розвідки С. Скрипаля та його дочку Юлію. Як і випадку з С. Бандерою, московська агентура запустила масу чуток, відводячи вину від себе і спрямовуючи її то на розлив токсичних речовин, то на українських активістів, агентів ЦРУ, британського прем'єра Терезу Мей і, звичайно ж, на самого С. Скрипаля. Газета WashingtonPost порівнює такі зусилля Кремля з «хитромудрою машиною, яка напускала туману, щоб в ньому сховати справжній злочин» [4, с. 58].

Розробивши в спеціальних лабораторіях й постійно удосконалюючи способи таємних вбивств, московські спецслужби їх застосовували не тільки проти внутрішніх політичних опонентів, але й проти політичних та громадських діячів інших держав. Західнонімецький журнал «Der Spiegel» в січні 1962 р. пода-

вав, що після встановлення дійсних обставин смерті С. Бандери американська розвідувальна служба СіАйЕй перевіряла 150 подібних смертей політичних осіб, які протягом п'яти останніх років загадково загинули в державах-членах НАТО. Йї принаймні у 16 із них підтвердили, що вбивство було вчинене аналогічним способом [15, с. 146].

Цікавим у цьому контексті є літературне розслідування італійським автором Джованні Кателлі обставин загадкової смерті в січні 1960 р. відомого французького філософа Альбера Камю. Той розбився в автотрощі, повертаючись з провінції до Парижу. «Навіть експерти не зуміли пояснити, як могла така катастрофічна аварія трапитися на прямій ділянці дороги дев'ять метрів завширшки з вельми ненасиченим на той момент рухом», – відзначає Д. Кателлі [16, с. 67]. Спілкуючись з людьми, так чи інакше причетними до таємних операцій КГБ, він прийшов до висновку, що А. Камю загинув в результаті застосування секретного пристрою, виробленого в тих же лабораторіях, що й зброя, якою були вбиті С. Бандера і Л. Ребет. Такий пристрій кріпився до шини й прорізав її після того, як авто набирало високої швидкості.

Для керівництва КГБ не мало жодного значення, що А. Камю був філософом лівих поглядів й навіть декілька років членом комуністичної партії Франції. Він, як і націоналіст Бандера, став ворогом московсько-більшовицького режиму, бо посмів критикувати його за жорстоке придушення Угорської революції 1956-го. Поряд з С. Бандерою та Л. Ребетом, автор на сторінках книги згадує також ряд інших осіб, які загинули в результаті застосування проти них агентами КГБ таких же таємних технологій вбивства.

Такий же шаблонний характер мають методи приховування не тільки індивідуальних, але й масових політичних злочинів, вчинених Московщиною. Будучи визнаними майстрами провокації регіональних воєн, якими вони виснажували ресурси західного військово-політичного блоку під час Холодної війни, керівники Советської держави неодмінно робили це під прикриттям своєї нібито «миролюбної» політики та «агресивних» намірів геополітичних опонентів. Як відзначала з цього приводу ІІІ конференція ЗЧ ОУН в 1951 р.: «Морально-політичну підготовку до війни большевики ведуть в супроводі пропаганди про свою миролюбність; вони маскують розпалювання громадянських воєн у чужих країнах (Корея, Індокитай) та свої готування до дальших підбоїв гаслом про агресивні наміри західних держав» [17, с. 243-244]. Аналогічну тактику маскування Москва застосувала й під час військової агресії проти України.

Вчиняючи злочини із застосуванням зброї масового ураження, кремлівські керівники достатньо тривалий час також шаблонно використовують для цього знань в політичній технології метод «щеплення» – тобто напередодні вчинення злочину вони звинувачують у його підготовці саму жертву. Таку тактику вони використали під час використання їхнім союзником Башаром Асадом нервово-паралітичного газу в Сирії, від чого загинуло понад 70 цивільних осіб. Напередодні цієї операції Москва розгорнула широку інформаційну кампанію,

стверджуючи, що за даними її розвідки таку зброю нібито мають застосувати угруповання ісламістських бойовиків[4, с. 59]. Аналогічно і в розпалі війни в Україні, кремлівське військово-політичне керівництво, нагнітаючи істерію навколо можливого застосування ядерної зброї, в той же час поширювало чутки про підготовку українським урядом підризу т. зв. «брудної бомби»[18].

В підсумку можемо констатувати, що протягом всього часу свого існування Советський Союз та її теперішній наступник Московська держава у внутрішній і зовнішній політиці для досягнення поставлених цілей систематично використовували і продовжують використовувати політичні злочини. Для їхнього приховування застосовуються методи заперечення власної відповідальності та масове розповсюдження дезінформації через розгалужені у світі мережі кремлівських медіа сітки агентурного впливу московських спецслужб. В сукупності ці елементи становлять доктрину т. зв. «російської війни нового покоління», або ж «гібридної війни». При допомозі таких методів Московська держава здійснює приховування як індивідуальних, так і масових злочинів.

Як показує аналіз вбивства провідників українського національно-визвольного руху С. Петлюри, Є. Коновальця, С. Бандери та ряду інших діячів з числа внутрішніх опонентів кремлівського режиму і громадських та політичних діячів інших держав, механізм маскування цих злочинів передбачав виконання багатьох завдань: ліквідацію наміченої жертви, відведення підозри від дійсного замовника та виконавця злочину й переведення вини на саму жертву, її оточення, союзників чи опонентів, а відповідно й провокування нестабільності та розколу в очолюваній жертвою політичній організації, загострення стосунків цієї організації з іноземними партнерами та опонентами.

Провокуючи війни в інших державах світу, беручи в них участь чи здійснюючи пряму агресію проти сусідніх держав і вчиняючи в них воєнні злочини, кремлівський режим супроводжував і продовжує супроводжувати такі дії широкою дезінформаційною кампанією з переведенням вини на жертву нападу чи на її партнерів. Здійснивши акт неспровокованої агресії проти України, він переклав вини на неї саму та на США і НАТО, які нібито збиралися напасти на Московщину з території України. Вчинивши ряд масових злочинів під час цієї агресії, аналогічно перекладає вини на Україну та її партнерів.

Ця стаття підтверджує, що практика системного використання злочинів як інструменту Московської державної політики та їхнього приховування методами заперечення вини й широкої дезінформації мають тривалий історичний генезис та імперіальну спадкоємність від Советської держави.

1. *«Тисячі нових справ про воєнні злочини». Що за рік вдалося зробити у досягненні справедливості?* URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/voyenni-zlochyni-rik-dosyahnenni-spravedlyvosti/32749456.html> (дата звернення 15.02.2024).
2. *В Україні вирок за воєнні злочини отримали вже понад 70 військових рф.* URL: <https://armyinform.com.ua/2024/01/15/v-ukrayini-vyroky-za-voyenni-zlochyny-otrymaly-vzhe-ponad-70-vijskovyih-rf/> (дата звернення 15.02.2024).

3. Москва вперше визнала застосування сили проти України: чого чекати далі. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/29622136.html> (дата звернення 15.02.2024).
4. Макмастер Г. Поля битв. Боротьба за захист вільного світу / пер. з англ. Надія Коваль. Київ: Наш формат, 2023. 424 с.
5. Сидорук Т.В., Павлюк В.В. Розширення НАТО як фальшивий привід для виправдання війни росії проти України. URL: <https://niss.gov.ua/news/statti/rozshyrennya-nato-yak-falshyvyu-pryvid-dlya-vypravdannya-viyny-rosiyi-proty-ukrayiny> (дата звернення 14.02.2024).
6. ТОП-20 воєнних злочинів рашистів під час широкомасштабної агресії проти України. URL: <https://armyinform.com.ua/2023/02/21/top-20-voenyh-zlochyniv-rashystiv-pid-chas-shyrokomasshtabnoyi-agresiyi-proty-ukrayiny/> (дата звернення 14.02.2024).
7. Підриєв Каховської ГЕС: воєнний злочин замість військової стратегії. URL: <https://mil.in.ua/uk/articles/pidryv-kahovskoyi-ges-voenyj-zlochyn-zamist-vijskovoyi-strategiyi/> (дата звернення 14.02.2024).
8. Edgar J. H., Armin R. J. Spionage in Deutschland. Preetz/Holstein: Ernst Gerdes Verlag, 1962. 327 s.
9. Ленкавський С. Советсько-московські морди за кордоном і способи їх маскування. Ленкавський С. Український націоналізм. Твори в 4-х т. Т. 1. Історія / упор. і ред. О. Сич. Івано-Франківськ: Ліле-НВ, 2022. С. 473-489.
10. Гольдельман С. І. Жидівська автономія в Україні 1917-1920. Мюнхен – Париж – Єрусалим: «Дніпрова хвиля», 1967. 140 с.
11. Судоплатов П. Разведка и Кремль. Записки нежелательного свидетеля. Москва: ТОО «Гей», 1997. 512 с.
12. Беляев В., Рудницький М. Під чужими прапорами. Київ: Радянський письменник, 1958. 290.
13. Скрипник О. Спецоперація «Некро». Розсекречені історії з архіву розвідки. Київ: Видавничий дім «АДЕФ-Україна», 2023. 608 с.
14. Московські вбивці Бандери перед судом. Збірка матеріалів / Ред. Д. Чайковський. Мюнхен: Українське видавництво, 1965. 695 с.
15. Мечник-[Мудрик] С. Роздумую, пригадую (спогади, третя частина, 1954-1973). Мюнхен: Українське видавництво, 1985. 282 с.
16. Кателлі Д. Камю має померти. Львів: Видавництво Старого Лева, 2023. 184 с.
17. ОУН в світлі постанов Великих Зборів, Конференцій та інших документів з боротьби 1929-1955 р. (збірка документів). Б. м.: Видання Закордонних Частин Організації Українських Націоналістів. 1955. 370 с.
18. Склярєвська Г. «Брудна бомба»: що це таке і навіщо Росія вигадала цей фейк? URL: <https://ms.detector.media/propaganda-ta-vplyvi/post/30519/2022-10-26-brudna-bomba-shcho-tse-take-i-navishcho-rosiya-vygadala-tsey-feyk/> (дата звернення 14.02.2024).

Sych Oleksandr. The historical genesis of Moscow technologies for hiding political crimes

The article delves into the historical genesis of methods used to conceal political crimes in the practices of the Moscow state. Throughout the existence of both the Soviet Union and its contemporary successor, the Moscow state, political crimes were systematically employed. Techniques such as denying responsibility and disseminating disinformation through extensive networks of Kremlin-controlled media and the influence network of Moscow's intelligence services were utilized. Together, these elements constitute the doctrine of the so-called «Russian hybrid warfare» or «hybrid war».

An analysis of the assassinations of leaders in the Ukrainian national liberation movement, including S. Petlyura, E. Konovalts, S. Bandera and others, who were internal opponents of the Kremlin regime, along with public and political figures from other states, reveals that the mechanism for concealing these crimes serves multiple purposes: eliminating the targeted victim, diverting suspicion from the actual instigator and perpetrator, and shifting blame onto the victim, their associates, allies, or opponents. Consequently, this provokes instability and division within the victim's political organization and exacerbates relations with foreign partners and opponents.

The Kremlin regime, by provoking wars in other countries, participating in them, or directly aggressing against neighboring states and committing mass war crimes, consistently accompanies such actions with a broad disinformation campaign, shifting blame onto the victim of the attack or their partners. After committing acts of unprovoked aggression against Ukraine, it accused the governments of the state and the United States and NATO of allegedly planning an attack on the Moscow state from Ukrainian territory. Committing a series of mass crimes during this aggression, it similarly shifts blame onto Ukraine and its partners.

The article convincingly argues that the systemic use of crimes as an instrument of Moscow state policy, and their concealment through denial of guilt and widespread disinformation, has a long historical genesis and imperial continuity from the Soviet state.

Keywords: Moscow aggression, political crime, victim, «hybrid war», misinformation, denial of guilt, transfer of guilt.

Сич Олександр. Історичний генезис московських технологій приховування політичних злочинів

Стаття присвячена дослідженню історичного генезису методів приховування політичних злочинів у практиці Московської держави. Протягом всього часу існування Советський Союз та його теперішня спадкоємиця Московська держава у внутрішній і зовнішній політиці систематично використовували та використовують інструмент політичних злочинів. Для їхнього приховування застосовуються методи заперечення власної відповідальності та масове розповсюдження дезінформації через розгалужені у світі мережі кремлівських медіа та сітки агентурного впливу московських спецслужб. В сукупності ці елементи становлять доктрину т. зв. «російської війни нового покоління», або ж «гібридної війни».

Аналіз вбивства провідників українського національно-визвольного руху С. Петлюри, Є. Коновальця, С. Бандери і ряду інших діячів з числа внутрішніх опонентів кремлівського режиму та громадських і політичних діячів інших держав показує, що ме-

ханізм маскуванню цих злочинів має багатоцільове призначення: ліквідацію наміченої жертви, відведення підозри від дійсного замовника та виконавця злочину й переведення вини на саму жертву, її оточення, союзників чи опонентів, а відповідно й провокування нестабільності та розколу в очолюваній жертвою політичній організації, загострення стосунків цієї організації з іноземними партнерами та опонентами.

Провокуючи війни в інших державах світу, беручи в них участь чи здійснюючи пряму агресію проти сусідніх держав і вчиняючи в них масові військові злочини, кремлівський режим супроводжував і продовжує супроводжувати такі дії широкою дезінформаційною кампанією з переведенням вини на жертву нападу чи на її партнерів. Здійснивши акт неспровокованої агресії проти України, він звинуватив у цьому уряд держави та США і НАТО, які нібито готували напад на Московську державу з території України. Вчинивши ряд масових злочинів під час цієї агресії, аналогічно перекладає вину на Україну та її партнерів.

Стаття аргументовано підтверджує, що практика системного використання злочинів, як інструменту Московської державної політики, та їхнього приховування методами заперечення вини й широкої дезінформації мають тривалий історичний генезис та імперіальну спадкоємність від Советської держави.

Ключові слова: московська агресія, політичний злочин, жертва, «гібридна війна», дезінформація, заперечення вини, переведення вини.